

Stockholms universitet
Rektor
Södertörns högskola
Rektor

Juridiska avdelningen
Christian Sjöstrand
BESLUT

2003-01-30
Reg.nr 31-3478-02

Anmälan av L mot Södertörns högskola angående handläggning av ansökan till forskarutbildning/doktorandtjänst

Anmälan

L har i anmälan till Högskoleverket begärt en utredning av förfarandet vid antagning till forskarutbildning vid Baltic and East European Graduate School (BEEGS) vid Södertörns högskola våren 2002. Han anser sig ha blivit orättvist behandlad och anför bl.a. följande.

Den 21 januari 2002 lämnade han in sin ansökan till forskarutbildning vid BEEGS. Den 19 maj 2002 fick han besked om att han inte hade antagits till utbildningen. Han bad då att få se de antagnas akademiska meriter. Han fick ett dokument från ”the Political Science Evaluation Group” (Bedömningskommittén för statsvetenskap) som innehöll en presentation av de sökande i två grupper: en grupp av kvalificerade sökande och en grupp av starka kandidater som ändå inte rekommenderades. Dokumentet innehöll även en rangordning av de ledande kandidaterna. Hans namn fanns över huvud taget inte med.

Han kontaktade en av medlemmarna i Bedömningskommittén den 24 maj 2002. Den 28 maj fick han ett e-postmeddelande från ordföranden i kommittén med besked om att man skulle undersöka hur man kommit fram till bedömningen i hans fall. Den 31 maj fick han ett nytt meddelande från ordföranden som innehöll en reviderad bedömning där han rangordnades som nummer sex. Meddelandet innehöll även en ursäkt för det administrativa misstag som lett till att hans ansökan hade utelämnats när det ursprungliga dokumentet utformades. Eftersom endast de två högst rankade sökandena antogs till forskarutbildningen, blev han utan plats.

Trots att han till slut ingick i gruppen ledande kandidater kallades han inte till intervju. Kommittén uppgav dock i sitt eget dokument att det hade kompletterat materialet med intervjuer av ledande kandidater. Han ifrågasätter hur det var möjligt för kommittén att bedöma hans ansökan mellan den 28 och den 31 maj 2002, när ansökan innehöll ett omfattande material på flera hundra sidor. Han anser att hans akademiska meriter är mycket starkare än de som en av de antagna har.

L vill att Högskoleverket skall ange alla lagliga medel för att komma till rätta med denna orättvisa.

Högskoleverkets anmodan om yttrande

Högskoleverket anmodade Stockholms universitet och Södertörns högskola att yttra sig över L anmälan. Verket anförde följande.

Enligt uppgifter på Södertörns högskolas hemsida på Internet är Baltic and East European Graduate School (BEEGS) ett samarbete mellan högskolan och Stockholms universitet, som är det lärosäte som har rätt att anta forskarstuderande. Med anledning av L anmälan till Högskoleverket anmodar verket lärosätena att yttra sig över anmälan och att kommentera följande.

L ansökte i januari 2002 till forskarutbildning vid BEEGS. Av handlingarna framgår att han den 19 maj 2002 fick besked om att han inte antagits till utbildningen. Han påpekade då att han inte nämndes i den rekommendation som "SH Political Science Evaluation Group" lämnade till "BEEGS Selection Committee". Han mottog ursäkter för "the unfortunate administrative mistake that led to your application being left out of consideration in the recommendations originally submitted to BEEGS". Till detta brev fogades en reviderad version av rekommendationen daterad 2002-05-30, i vilken L omnämns och rankas som nummer sex av de sökande. Enligt L har de sökande som rankats som nummer ett och två antagits.

1. a) Har den instans som beslutat om antagning till forskarutbildningen vid BEEGS beaktat L ansökan vid urvalet?
b) Vid vilken tidpunkt gjordes detta i så fall?
2. Om svaret på fråga 1a) är nej, var vänlig redogör för orsakerna till detta.
3. Om svaret på fråga 1a) är ja, vad var skälet till att L inte kallades till intervju inför urvalet?

Stockholms universitets yttrande

Rektor för Stockholms universitet har anfört bl.a. följande.

Efter den senaste reformen av forskarutbildningen förutsätts att två beslut fattas; ett om finansiering, ett om antagning av forskarstuderande. Stockholms universitet och Södertörns högskola har en överenskommelse om forskarutbildningen i ett antal ämnen sedan 1998. Överenskommelsen anger förutsättningarna för att forskarstuderande, vars studier finansieras av och genomförs vid Södertörns högskola, skall kunna avlägga doktorsexamen vid Stockholms universitet. Överenskommelsen ligger till grund för de avtal mellan olika institutioner som tecknats sedan dess. Detta möjliggör för Södertörns högskola att ge forskarutbildning i ett antal ämnen i samverkan med Stockholms universitet. Överenskommelsen uttrycker klart att Stockholms universitet antar sökande till forskarutbildningen efter förslag från Södertörns högskola.

I det aktuella fallet konstaterar rektor

- att ett fel begåtts i proceduren då en ansökan inte behandlats initialt,

BESLUT

2003-01-30

Reg.nr 31-3478-02

Sid 3

- att ordföranden i kommittén i brev till den sökande bett om ursäkt för detta,
- att därefter en reviderad förteckning över sökande med sammanfattande omdömen och ranking tillställts L,
- att han inte utifrån det tillgängliga materialet kan se att L ansökan fått en sämre utgångspunkt än övriga ansökningar.

Södertörns högskolas yttrande

Södertörns högskolas yttrande har lämnats av professor David Gaunt, BEEGS. Högskolan har anfört följande som svar på Högskoleverkets frågor.

1 a) Ja, BEEGS har beaktat L ansökan.

1 b) Medföljande utdrag ur BEEGS utskottsprotokoll för 30 maj 2002 § 5 redogör för behandlingen där.

Inga sökande kallas normalt till intervju utan antagningen baseras på ansökningen med dess bifogade dokument. Däremot har bedömningskommittén för statsvetenskap uppenbarligen gjort intervjuer med "the leading candidates" under sina förarbeten. Intervjuerna omtalas såsom "not tried before by us". I det reviderade utlåtandet som kommittén lämnade den 30 maj 2002 upptas L i en grupp av åtta personer som klassificeras som "the group of qualified applicants". I slutrankingen placeras han som nummer sex, men har uppenbarligen inte intervjuats av kommittén.

Södertörns högskola har vidare anfört följande. Bedömningskommittén hade att bedöma de 28 ansökningar som gällde statsvetenskap. Den presenterade sina slutsatser vid förberedande möten den 25 och 29 april och begränsade sig till en bedömning av en tätgrupp bland de 28 sökande. Mötena resulterade i att ämnet statsvetenskap tilldelades två eller tre doktorander, vilket kommittén redan fått underhandsbesked om. L saknades i kommitténs ursprungliga tätgrupp. När han begärde en förklaring till varför han inte tilldelats en plats, gav BEEGS utskott kommittén tillfälle att åter granska hans ansökan. Kommittén kom därefter in med ett reviderat yttrande och då inkluderades ett omfattande yttrande över L, som även placerades i rangordningen. Detta behandlades i BEEGS utskott den 30 maj 2002. Eftersom han rangordnats som nummer sex och ämnet endast tilldelats två platser, kunde han inte erbjudas en doktorandanställning.

Anmälares yttrande

L har beretts tillfälle att yttra sig över vad de båda lärosätena anfört och har påtalat följande.

Södertörns högskola hävdar att han inte placerats bland "the leading candidates" och därför inte var kvalificerad för att intervjuas. Det stämmer inte eftersom han i det reviderade dokumentet faktiskt placerats bland de ledande kandidaterna. Han har därför behandlats orättvist vad gäller kommitténs intervjuer.

BESLUT

2003-01-30

Reg.nr 31-3478-02

Sid 4

Södertörns högskola hävdar att hans ansökan bedömdes den 30 maj 2002. Det betyder att kommittén inte behandlade hans ansökan vid samma tidpunkt som övriga ansökningar. Det betyder också att kommittén bedömde hans ansökan när den redan hade avslutat antagningsprocessen och hade bestämt vilka som skulle få doktorandanställningarna. Enligt högskolan presenterades kommitténs slutsatser vid möten den 25 och 29 april 2002. Detta förhållande innebär att han behandlades orättvist.

Han anser även att ett protokoll från BEEGS utskott den 30 maj 2002 visar att kommittén medvetet avstått från att granska hans ansökan grundligt trots att kommittén haft tillgång till den. I protokollet anges att ”Det som har hänt är att hans ansökan inte blivit tillräckligt genomgången av bedömningsgruppen”.

Tillämpliga regler

Enligt 9 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100) får till forskarutbildning antas endast så många doktorander som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt 3 §. Enligt 2 § samma kapitel krävs det för att bli antagen till forskarutbildning att den sökande 1. har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit, och 2. bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att klara utbildningen. Enligt 9 kap. 6 § högskoleförordningen (HF) skall urval göras bland de sökande med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen.

Enligt 5 kap. 1 § HF får högskolorna ha särskilda anställningar för doktorander för att dessa skall genomföra sin forskarutbildning. Enligt 3 § samma kapitel får bara den som antas eller redan har antagits till en forskarutbildning vid en högskola anställas som doktorand. Enligt 5 kap. 5 § HF skall vid anställning avseende fästas vid förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverkets granskning

L har i sin anmälan anført att han blivit orättvist behandlad vid antagningen till forskarutbildning vid Baltic and East European Graduate School (BEEGS) och begärt att Högskoleverket skall anvisa de lagliga medel som står till buds för att åstadkomma rättelse.

Av 12 kap. 2 § första stycket högskoleförordningen (1993:100) jämförd med 4 § samma kapitel framgår att ett beslut om antagning till forskarutbildning inte får överklagas. Av samma bestämmelser framgår även att ett beslut om anställning av doktorand inte får överklagas (se särskilt 12 kap. 2 § första stycket 1).

Någon möjlighet att överklaga de beslut som fattats av de båda lärosätena i samband med antagningen till forskarutbildning vid BEEGS finns alltså inte. Högskoleverket är tillsynsmyndighet över universitet och högskolor. Detta innebär att verket skall granska att lärosätena följer de regler som gäller för verksamheten.

BESLUT

2003-01-30

Reg.nr 31-3478-02

Sid 5

Högskoleverket är dock inte en överklagandeinstans och har inte befogenhet att ändra de beslut som universitet och högskolor fattar. I stället kan verket klargöra sin uppfattning i en rättslig fråga och begära att lärosätet redovisar sina åtgärder med anledning av verkets ställningstagande.

Att Högskoleverket inte är en överklagandeinstans innebär att verket inte kan göra sådana sakliga bedömningar som en överklagandeinstans har till uppgift att göra. I det nu aktuella fallet kan Högskoleverket alltså inte bedöma om L var mer lämplig som doktorand än de sökande som slutligen valts. Däremot är det Högskoleverkets uppgift att bedöma om lärosätena tillämpat reglerna uppenbart fel eller begått formella felaktigheter vid handläggningen.

Beslut om antagning till forskarutbildning resp. anställning som doktorand

Södertörns högskola saknar rätt att ge forskarutbildning. Högskolan kan dock anställa doktorander och därmed finansiera doktorandens forskarutbildning samtidigt som den avtalar med ett universitet om antagningen av den forskarstuderande. Ett sådant avtal har slutits mellan Södertörns högskola och Stockholms universitet. Det är således högskolan som skall besluta om anställningen och universitetet som skall besluta om antagningen.

I den överenskommelse mellan Stockholms universitet och Södertörns högskola som universitetet bifogat sitt yttrande, anges att Stockholms universitet antar sökande till forskarutbildningen efter förslag från Södertörns högskola. Överenskommelsen gäller förutsättningarna för att forskarstuderande, vars studier finansierats av och genomförts vid Södertörns högskola, skall kunna avlägga doktorsexamen vid Stockholms universitet.

Behandlingen av L ansökan

L anmälan gäller handläggningen vid dels Bedömningskommittén för statsvetenskap (the Political Science Selection Committee), dels utskottet vid the Baltic and East European Graduate School (BEEGS). Båda dessa instanser ingår i Södertörns högskola. Handläggningen har därför avsett anställning som doktorand och inte antagning till forskarutbildning. I praktiken sammanfaller bedömningarna eftersom de sökande som anställs som doktorander även föreslås av Södertörns högskola till Stockholms universitet som beslutar om antagningen. I vissa handlingar från högskolan omtalas förfarandet också felaktigt som "antagning". Formellt sett har det dock ålegat Stockholms universitet att besluta om antagning av doktoranderna.

L anmälan gäller således beslutsprocessen vid anställning av doktorander. Såsom påpekats ovan får sådana beslut inte överklagas. Högskoleverkets uppgift som tillsynsmyndighet är att bedöma om Södertörns högskola tillämpat reglerna uppenbart fel eller begått formella felaktigheter vid handläggningen.

Av utredningen framgår att L lämnade in sin ansökan i rätt tid. Därmed skulle hans lämplighet för doktorandtjänst bedömas av Södertörns högskola. Ansvarigt

BESLUT

2003-01-30

Reg.nr 31-3478-02

Sid 6

organ för denna bedömning var BEEGS utskott. Södertörns högskola hävdar i sitt yttrande till Högskoleverket att detta utskott också beaktade L ansökan vid utskottsmötet den 30 maj 2002. I protokoll från detta möte anges följande:

R informerade utskottet om att hon blivit kontaktad av en sökande som var förvånad över att han inte fanns med bland de rankade, då han ansåg sig betydligt mer kvalificerad än de som antagits.

Det som hänt är att hans ansökan inte blivit tillräckligt genomgången av bedömningsgruppen, vilket gruppen tar hela ansvaret för. Så snart detta uppdagades sammankallades gruppen och man meddelade också SU om att det kunde komma att bli förändringar i den tidigare rankingen av kandidater.

Gruppen hade efter noggrann genomgång av ansökningshandlingarna placerat den sökande på 6:e plats, vilket inte föranledde förändringar av antagningen till BEEGS. Man ansåg att det bl.a. fanns analytiska brister i det han tidigare skrivit.

Av utredningen framgår att L i ett brev daterat den 14 maj 2002 fick besked från Södertörns högskola att han inte var bland de utvalda kandidaterna. Beslut om vilka sökande som skulle få de aktuella doktorandtjänsterna hade således fattats innan detta brev skrevs. Bedömningskommittén reviderade sitt förslag till rangordning av de sökande i ett dokument som daterats 2002-05-30, varvid L rangordnades bland de ledande kandidaterna till doktorandtjänsterna. I det reviderade dokumentet hade också lagts till en presentation av L meriter och Bedömningskommitténs kommentar till meriterna. L påpekade att hans ansökan inte behandlades samtidigt med övriga sökandes ansökningar är korrekt eftersom BEEGS utskott vid sitt första ställningstagande inte hade tillgång till kommitténs bedömning av L.

I Bedömningskommitténs dokument anges att ”the group has supplemented the materials submitted with interviews of the leading candidates, whose qualifications are described below.” L är en av de sökande vars meriter beskrivs i den efterföljande texten. Han rangordnas även som en av ”leading candidates”. L har dock inte intervjuats av kommittén.

Högskoleverket kan således konstatera att

- den instans som rangordnat de sökande och således föreslagit vilka sökande som skulle få de aktuella tjänsterna (Bedömningskommittén för statsvetenskap), inte tagit med L ansökan vid den bedömning som låg till grund för den beslutande instansens (BEEGS utskott) första ställningstagande,
- L inte intervjuats av Bedömningskommittén inför dess bedömning av hans meriter.

Formellt sett har dock BEEGS utskott tagit ställning till L ansökan vid sitt möte den 30 maj 2002. Den återstående frågan blir då om L ansökan på något sätt kan anses ha behandlats felaktigt vid utskottets ställningstagande. Högskoleverket delar

BESLUT

2003-01-30

Reg.nr 31-3478-02

Sid 7

inte L uppfattning att det av utskottets protokoll går att utläsa att Bedömningskommittén medvetet avstått från att granska hans ansökan grundligt. Klart är dock att kommitténs behandlat hans ansökan annorlunda genom att han inte kallats till intervju. I 1 kap. 9 § regeringsformen anges att förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet skall beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Denna grundlagsregel har kommenterats på följande sätt (Håkan Strömberg, Allmän förvaltningsrätt, 20:e uppl. 2000, s. 67).

I stadgandets nuvarande lydelse har likhetsprincipen fått en mycket allmän formulering. För att principen skall få ett bestämt innehåll krävs i själva verket, att man gör en klar åtskillnad mellan relevanta och irrelevanta fakta, mellan behöriga och obehöriga hänsyn. Grundlagsstadgandet ger i och för sig ingen ledning i detta avseende. Inget fall är ju helt likt det andra. Om man säger att lika fall skall behandlas lika oberoende av vem det gäller, måste man veta vilka fakta man skall ta hänsyn till och vilka man skall bortse från, när man bedömer likheten eller olikheten mellan två fall. Likhetsprincipen måste därför utfyllas med rättsregler, som anger vilka omständigheter som får eller inte får läggas till grund för ett beslut.

Några regler om hur en högskola skall förfara när den vill intervjua vissa sökanden till en tjänst finns inte. I de fall beslut om anställning kan överklagas skapar överklagandeinstansen en praxis, eftersom en sådan instans har rätt att ändra underinstansens beslut och göra samtliga bedömningar som underinstansen kan göra. Beslut om anställning som doktorand får dock inte överklagas. Eftersom Högskoleverket inte kan göra sådana bedömningar som en överklagandeinstans kan göra och handläggningen inte kan anses ha varit uppenbart felaktig, kan verket inte uttala sig om Södertörns högskolas åtgärd att inte kalla L till intervju var felaktig.

Högskoleverket har dock förståelse för att L ifrågasätter rangordningen utifrån att det endast var han som inte intervjuades av de ledande kandidaterna. Det hade enligt Högskoleverkets mening varit lämpligt att kalla honom till intervju innan rangordningen reviderades.

Medel för rättelse

L har begärt att Högskoleverket skall ange alla lagliga medel för att komma till rätta med den orättvisa han anser sig ha drabbats av. Såsom påpekats ovan kan beslut om anställning av doktorand inte överklagas. Därmed återstår att använda sig av extraordinära rättsmedel eller anmälan till tillsynsinstanser i syfte att åstadkomma rättelse. En sökande till forskarutbildning som anser sig ha blivit diskriminerad kan dock överklaga en högskolas beslut med stöd av lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.

De extraordinära rättsmedel som skulle kunna tillämpas är rättsprövning och resning.

Regler om rättsprövning finns i lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut. Enligt lagens 1 § skall domstol på ansökan av en enskild part

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2003-01-30

Reg.nr 31-3478-02

Sid 8

pröva om ett avgörande i ett förvaltningsärende strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden angivit eller som i övrigt klart framgår av omständigheterna i ärendet. En ansökan om rättsprövning skall dock ha kommit in inom tre månader från dagen för beslutet (se 3 §).

Resning får beviljas i ett ärende om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl att pröva saken på nytt. Resning söks hos kammarrätt när det gäller beslut av en högskola (se 11 kap. 11 § regeringsformen, 8 § lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar samt 37 b § förvaltningsprocesslagen [1971:291]).

Högskoleverket är ordinarie tillsynsmyndighet på högskoleområde. Därutöver finns de extraordinära tillsynsinstanserna Riksdagens ombudsmän (Justitieombudsmännen) och Justitiekanslern.

Enligt 14 § lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan får ett beslut av en högskola överklagas till Överklagandenämnden för högskolan på den grunden att beslutet strider mot något av de diskrimineringsförbud som anges i lagen. Diskrimineringen kan avse könstillhörighet, etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller funktionshinder.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Christian Sjöstrand.

Annica Lindblom

Christian Sjöstrand

Kopia till:

L